SJØMAT NORGE

Til: Stortingets næringskomité
Fra: Sjømat Norge
Dato: 13.11.2026
Sak: Dokument 8:31 S (2026–2027) Representantforslag om en nasjonal miljøfleksibilitetsordning

Innspill til representantforslag om en nasjonal miljøfleksibilitetsordning

Innledning

Sjømat Norge viser til Representantforslag 31 S (2026–2027) og takker for muligheten til å gi et skriftlig innspill. Sjømat Norge støtter at det etableres en nasjonal miljøfleksibilitetsordning, og mener ordningen bør komme på plass så raskt som mulig.

Stortinget har tidligere vedtatt at det skal etableres en teknologinøytral og funksjonsbasert miljøfleksibilitetsordning for havbruk. Regjeringens første steg, BANK-ordningen, gir aktører med nedtrukket kapasitet mulighet til å ta denne i bruk i lukkede anlegg (vedtak nr. 1053). Ordningen bør videreføres. Neste steg, en utvidet ordning som også omfatter løsninger for lav luseproduksjon, skulle etter Stortingets vedtak nr. 1054 vært på plass senest i 2026. Denne ordningen er ennå ikke etablert.

En miljøfleksordning vil redusere luseproduksjonen, stimulere til innovasjon og bidra til raskere omstilling i næringen. Ordningen gir samtidig myndighetene og næringen tid til å styrke kunnskapsgrunnlaget om havbrukets faktiske og relative påvirkning på villaks, slik Stortinget har bedt om, før det gjøres større regulatoriske endringer.

Teknologinøytralitet og funksjonsbaserte krav

Sjømat Norge mener at ordningen må være teknologinøytral og funksjonsbasert. Kvalifisering bør utelukkende knyttes til dokumentert lusenivå og antall behandlinger, og ikke til hvilken teknologi eller driftsform som benyttes. Det er de oppnådde resultatene som skal avgjøre om en lokalitet kvalifiserer, ikke hvordan resultatet er oppnådd.

Næringen kjenner selv best hvilke løsninger som egner seg på den enkelte lokalitet, ut fra beliggenhet, tilgjengelig infrastruktur og lokal hydrografi. Ordningen må derfor gi rom for et bredt spekter av teknologier og for kombinasjoner av driftsformer gjennom produksjonssyklusen, eksempelvis at fisken først står i lukket anlegg og deretter i nedsenket merd. Der åpne merder kombinert med forebyggende driftsstrategier er tilstrekkelig til å innfri kravene, må også dette være kvalifiserende. Ordningen bør ikke stimulere til tyngre investeringer enn det som er nødvendig på den aktuelle lokaliteten.

Lav luseproduksjon er avgjørende for omfanget av omstillingen

Sjømat Norge foreslår at ordningen innrettes med to nivåer: null luseproduksjon og lav luseproduksjon. Kravene til null luseproduksjon er allerede fastsatt i produksjonsområdeforskriften § 15. For lav luseproduksjon foreslås for eksempel en grense på 0,1 voksne hunnlus per fisk i utvandringsperioden og 0,2 resten av året, kombinert med

høyst seks behandlinger mot lus per produksjonssyklus. Nivået tar utgangspunkt i dagens unntaksvekstregel i produksjonsområdeforskriften § 12.

Et nivå for lav luseproduksjon er etter Sjømat Norges vurdering en forutsetning for at omstillingen skal bli stor og rask nok. Løsninger som nedsenkede merder er vesentlig rimeligere og mindre kraftkrevende enn lukkede anlegg, og kan tas i bruk av langt flere aktører og på flere lokaliteter. Tilgang på kraft er en reell flaskehals mange steder langs kysten, og ordningen må derfor ikke forutsette energikrevende løsninger. En ordning som bare omfatter null luseproduksjon, vil i praksis begrense deltakelsen til et fåtall aktører og et fåtall lokaliteter.

Sjømat Norges beregninger viser at ordningen gir netto reduksjon i luseproduksjonen. Det forutsetter at kompensasjonsnivåene kalibreres slik at lusen som elimineres på kvalifiserende lokaliteter, alltid overstiger luseproduksjonen den frigjorte kapasiteten kan gi på andre anlegg. Med en kompensasjon på 25 prosent for lav luseproduksjon og 90 prosent for null luseproduksjon, og med næringens faktiske gjennomsnittlige lusenivå i 2025 på 0,18 kjønnsmodne hunnlus per fisk som referanse, gir lav luseproduksjon 25 prosent økt produksjon og 19,4 prosent lavere samlet luseproduksjon. Null luseproduksjon gir 90 prosent økt produksjon og 10 prosent lavere samlet luseproduksjon. Effekten forsterkes ved at smittepresset på naboanlegg reduseres, og ved at frigjort kapasitet sjelden vil bli fullt utnyttet.

Arbeidet med nytt regelverk for automatisert lusetelling er ikke en grunn til å utsette innføringen av et nivå for lav luseproduksjon. Mattilsynets dispensasjonsordning for automatisk telling har vært brukt siden 2020 og er godt egnet til å dokumentere de lave lusenivåene i ordningen. Dette er bekreftet av forvaltningsstøtteinstituttene og vil kunne dokumenteres av leverandørene av automatiske lusetellere.

Samdrift og samlokalisering

Sjømat Norge vil særlig fremheve behovet for å oppheve forbudet mot samlokalisering og samdrift for kommersielle matfisktillatelser, jf. akvakulturdriftforskriften § 49 første ledd annen setning. Nye produksjonsformer krever betydelige investeringer, og samarbeid mellom aktører er ofte en forutsetning for at små og mellomstore selskaper skal få reell tilgang til ordningen. Samdrift og samlokalisering gjør det også mulig for flere aktører å utnytte felles infrastruktur og kombinere driftsformer på tvers av selskaper. Endringen krever kun en forskriftsendring og kan gjennomføres raskt.

Kompensasjon, gjennomføring og kontroll

Kompensasjonen bør gis som økt selskaps-MTB uten vederlag, beregnet ut fra faktisk stående biomasse på den kvalifiserte lokaliteten. Lokalitets-MTB forblir uendret. Den frigjorte kapasiteten kan benyttes på andre lokaliteter fra det tidspunktet søknaden er innvilget, slik at inngangsbarrieren for store investeringer senkes.

Ordningen bør bygge på eksisterende regelverk og rapporteringsrammer, slik at den kan iverksettes raskt uten økte administrative byrder. Deltakelse kan søkes gjennom driftsplanen, og lusenivå og behandlinger rapporteres ukentlig som i dag. Et gradvis og forutsigbart sanksjonssystem, for eksempel basert på prikkbelastning per produksjonssyklus, vil sikre

etterlevelse og gi en reell terskel for deltakelse. Automatiske lusetellere er egnet som dokumentasjonsgrunnlag, forutsatt at leverandørene kan kalibrere rapporterte lusetall mot gjeldende referansemetode.

Forutsigbarhet

Investeringer i ny teknologi har en avskrivningstid på 15 til 25 år. Ordningen må derfor gi langsiktig forutsigbarhet, og det må være tydelig at forebyggende løsninger er et varig og ønsket bidrag. Sjømat Norge mener ordningen bør evalueres etter 2031 på bakgrunn av et oppdatert kunnskapsgrunnlag, men at den bør utformes som et bærende element i fremtidig forvaltning. Det bør også vurderes å kombinere ordningen med risikoavlastende tiltak, som den statlige grønne lånegarantiordningen.

Sjømat Norges anbefalinger

Sjømat Norge ber komiteen støtte etableringen av en nasjonal miljøfleksibilitetsordning, og ber om at følgende legges til grunn:

1. Ordningen etableres raskt, er landsdekkende og gjelder for alle produksjonsområder.
2. Ordningen er teknologinøytral og funksjonsbasert, med krav kun til dokumentert lusenivå og antall behandlinger, og åpner for kombinasjoner av driftsformer.
3. Ordningen omfatter både null og lav luseproduksjon, med kompensasjonsnivåer som sikrer netto reduksjon av lus.
4. Forbudet mot samdrift og samlokalisering i akvakulturdriftforskriften § 49 oppheves.
5. Ordningen gjelder både eksisterende og nye tillatelser, og BANK-ordningen videreføres.

Vennlig hilsen
Sjømat Norge

Geir Ove Ystmark

Administrerende direktør